

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2MCdo/3/2014
Identifikačné číslo spisu:	1012898650
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1012898650.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Petříkovej a sudcov JUDr. Martina Vladíka a JUDr. Jozefa Kolcuna, v právnej veci žalobcov 1/ Spoločenstva súkromných vlastníkov poľnohospodárskej pôdy, pasienkov a lesov, s o sídlom v Bratislave - Rusovciach, Kováčsova 12, zastúpeného JUDr. Lászlóm Lengyelom, advokátom v Bratislave, Ružová dolina 6, 2/ I. M., bývajúcej v H. a 3/ Z. S., bývajúcej v H., proti žalovaným 1/ GEReal, spol. s r.o., v likvidácii, so sídlom v Bratislave, Uhrova 18, 3/ Podielníckemu družstvu Dunaj, so sídlom v Bratislave, Vývojová 852, 4/ KARPA Real, spol. s r.o., so sídlom v Bratislave, Čajakova 28 a 5/ V. K., bývajúcemu v H., o neplatnosť právnych úkonov a o určenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 7 C 47/2001, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V zo 6. decembra 2011, č. k. 7 C 47/2001-818 a rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. apríla 2013 sp. zn. 6 Co 102/2012, okrem jeho zrušujúceho výroku a výroku o nepríznaní trov odvolacieho konania žalovaným 3/ a 4/, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky z a m i e t a .
Žalovaným náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava V rozsudkom (v poradí piatym) zo 6. decembra 2011 č. k. 7 C 47/2001-818 zamietol žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali neplatnosti zámennej a kúpnej zmluvy a určenia vlastníctva. Žalobcov zaviazal na náhradu trov konania žalovaným 1/, 3/ a 5/ na účet JUDr. Pavla Erbeny vo výške 12 588,04 € a na účet JUDr. Evy Nováčkovej vo výške 9 452,47 €, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Po vykonanom dokazovaní uzavrel, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno, lebo nepreukázali v konaní, že svoj reštitučný nárok si uplatnili riadne a včas zákonným spôsobom a preto obmedzenie prevodu nehnuteľností, ktoré vyplýva z ustanovenia § 5 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. (teraz § 5 ods. 3 predmetného zákona) sa na žalovaných v danom prípade nevzťahuje. Žalobcovia v konaní nepreukázali, na základe čoho C. R., ako zástupca Urbárskej spoločnosti Bratislava - Jarovce, uplatnil nárok na vydanie nehnuteľností urbárikov Rusoviec. Súd prvého stupňa mal za to, že neboli splnené zákonné podmienky ohľadne splnomocnenia C. R. na zastupovanie oprávnených osôb na uplatnenie predmetného reštitučného nároku. Na pojednávaní pred správnym orgánom 10. júla 2007

právny zástupca žalobcov uviedol, že oprávnené osoby splnomocnili C. na uplatnenie ich reštitučných nárokov v Rusovciach ústne. V uvedenom správnom konaní C. nepredložil žiaden doklad o tom, ktoré konkrétne fyzické osoby - členovia urbárskeho spoločenstva Rusovce ho splnomocnili na uplatnenie reštitučného nároku, resp. nepredložil súhlas majiteľov väčšiny podielov, na základe ktorého by sa stal spoločným zástupcom oprávnených osôb (§ 37 ods. 2 zák. č. 330/1991 Zb.). V spise pozemkového úradu sa nachádzajú dva listy zo 17. decembra 1992 rovnakého znenia, ktorými boli uplatnené reštitučné nároky Urbárskej spoločnosti Bratislava - Jarovce. V jednej verzii chýba označenie pôvodných vlastníkov Rusovce a Čunovo. Ako vyplýva zo znenia tohto listu, jeho nedeliteľnou súčasťou je priložený zoznam urbárnych listov, pričom ide o zoznam urbárikov Jaroviec 1-77, s ktorými na základe výzvy Urbárskej spoločnosti Jarovce z 21. decembra 1992 žalovaný 3/ 6. septembra 1993 uzavrel dohodu o vydaní pozemkov nachádzajúcich sa v kat. úz. Jarovce podľa § 9 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb. Ďalšie dva zoznamy obsahujú mená urbárikov Rusoviec, ktorí si uplatnili reštitučné nároky prostredníctvom Ing. Mallineritsa 29. decembra 1994. V konaní nebolo preukázané, že by existoval spoločný urbár Jarovce, Rusovce, Čunovo. Členovia Urbárskeho spoločenstva Rusovce uplatnili reštitučný nárok prostredníctvom V. až 29. decembra 1994, a to po ustanovujúcej schôdzi, ktorá sa konala 17. decembra 1994 a ktorú by bolo možné považovať za súhlas majiteľov väčšiny podielov na uplatnenie nároku v zmysle § 37 ods. 2 zák. č. 330/1991 Zb. Tento nárok bol však uplatnený až po uplynutí zákonnej lehoty (do 31. decembra 1993). Z predchádzajúceho dokazovania v konaní sp. zn. 7 C 192/96 je zrejmé, že predmetné nehnuteľnosti pôvodne patrili bývalým urbárikom a že vlastníctvo k týmto nehnuteľnostiam prešlo na žalovaného 3/ a to zo zákona, preto mohol ako vlastník s týmito nehnuteľnosťami disponovať. Žalobcovia žiadali, aby súd určil, že právne úkony napadnuté žalobou sú neplatné a súčasne že žalovaní 1/, 2/, 4/ a 5/ nie sú, ani sa nikdy nestali vlastníckymi predmetných nehnuteľností. Súčasne žiadali, aby súd určil, že žalovaný 3/ bol 24. júna 1991 a v súčasnosti je vlastníkom predmetných nehnuteľností. Súd na základe vykonaného dokazovania oboznámením sa s predmetnými zmluvami a predmetnou notárskou zápisnicou dospel k záveru, že tieto právne úkony spĺňajú všetky podmienky požadované ustanovením § 37 ods. 1 OZ a nemajú ani také vady, ktoré by mali za následok ich neplatnosť podľa § 39 OZ, dospel k právnomu záveru, že predmetné právne úkony sú platnými právnymi úkonmi. Vo všetkých troch prípadoch išlo o prevod nehnuteľností, ktorý uskutočnili vlastníci nehnuteľností, ktorí uplatňovali svoje vlastnícke právo a preto mohli s predmetom svojho vlastníctva voľne disponovať. V konaní nebolo preukázané náliehavý právny záujem žalobcov na uplatňovanom žalobnom petite, preto s poukazom na citované ustanovenia návrh žalobcov zamietol v celom rozsahu. O trovách konania rozhodol podľa § 142 O.s.p. v spojení s § 149 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcov rozsudkom z 29. apríla 2013 sp. zn. 6 Co 102/2012 výrok napadnutého rozsudku, ktorým bola žaloba voči žalovanému 2/ (SP Leasing, a.s.) zamietnutá zrušil. Vo zvyšku napadnutý rozsudok potvrdil. Výslovil, že žalobcovia sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovaným 1/ a 5/ k rukám advokáta JUDr. Pavla Erbena trovy odvolacieho konania 1 265,52 € do troch dní. Žalovaným 3/, 4/ nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení sa odvolací súd stotožnil s dôvodmi napadnutého rozsudku, konštatoval ich správnosť s tým, že súd prvého stupňa zistil správne skutkový stav veci a vyvodil z neho správny právny záver a svoje rozhodnutie aj dostačujúco odôvodnil. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku odvolací súd uviedol, že zhodne so súdom prvého stupňa je toho názoru, že členovia Urbárskeho spoločenstva Rusovce reštitučný nárok v zákonnej lehote neuplatnili. V konaní žalobcovia nepreukázali, kto sú oprávnené osoby. Oprávnenými osobami sú totiž jednotliví členovia urbárskeho spoločenstva, ktorí si môžu určiť spoločného zástupcu (§ 37 ods. 2 zák. č. 330/1991 Zb. v spojení s § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb.). Oprávnenou osobou teda nie je samotné urbárske spoločenstvo. Žalobcovia nepreukázali, ktoré konkrétne fyzické osoby boli členmi Urbárskeho spoločenstva Rusovce (ak v rozhodnej dobe existovalo), resp. ktoré osoby sú ich právnymi nástupcami. Nepredložili tiež doklady preukazujúce, kto bol skutočným vlastníkom predmetných nehnuteľností, teda zoznam pôvodných urbárikov z Rusoviec. Nie je tak zrejmé, či oprávnené fyzické osoby (urbárici z Rusoviec) sú totožní s fyzickými osobami, ktoré reprezentuje žalobca 1/. Pokiaľ ide o podanie C. R. z 15. decembra 1992, ktoré bolo doručené pozemkovému úradu 17. decembra 1992, týmto podaním C. uplatnil reštitučný nárok len v mene urbárikov z Jaroviec. Súčasne podaním z 15. decembra 1992 a doručeným pozemkovému úradu dňa 17. decembra 1992 Pavel Haász uplatnil reštitučný nárok v mene Urbárskej

spoločnosti Jarovce, Rusovce a Čuňovo. Obe tieto podania sú inak obsahovo zhodné a v záhlaví oboch je napísaná Urbárska spoločnosť Bratislava - Jarovce. Nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom reštitučného nároku sú v prvom podaní špecifikované tak, že ide o nehnuteľnosti zapísané v pozemnoknižnej vložke č. 1 katastrálne územie Jarovce, zatiaľ čo v druhom podaní sú špecifikované tak, že ide o nehnuteľnosti zapísané v pozemnoknižnej vložke č. 1 Jarovce, Rusovce a Čuňovo. V konaní bolo preukázané, že nikdy neexistoval spoločný urbár týchto troch obcí, a C. teda nemohol bez splnomocnenia zo strany členov rusovského urbáru za nich uplatniť reštitučný nárok na pozemkovom úrade. Takéto splnomocnenie v písomnej forme žalobcovia do spisu nezaložili (viď § 17 zák. č. 71/1967 Zb.). Súčasne žalobcovia nepredložili doklad o tom, že by oprávnené osoby za súhlasu majiteľov väčšiny podielov určili C. R. za spoločného zástupcu. Stotožnil sa so súdom prvého stupňa v tom, že písomné plnomocnenstvo nemôžu nahradiť nedatované čestné prehlásenia, ktoré 10. júla 2007 založil do spisu pozemkového úradu právny zástupca žalobcov. Okrem toho, pre každú z uvedených obcí existuje samostatná pozemnoknižná vložka č. 1. Poukázal na podanie Krajského úradu v Bratislave z 9. júna 1997 zn. 205/97 PP adresované Krajskej prokuratúre v Bratislave, z ktorého je zrejmé, že až po ukončení termínu vydokladovania uplatnených nárokov urbárskych spoločností (k 31. decembru 1995) sa v spise 1134/92 za Urbársku spoločnosť Jarovce objavilo nové podanie pod tou istou značkou, kde si Jarovce uplatnili nárok, ale pôvodní vlastníci boli uvedení nielen za Jarovce ale aj Rusovce a Čuňovo. Doklad bol podpísaný predsedom Urbárskej spoločnosti Jarovce tak ako pôvodné, ktoré bolo v spise nahradené týmto novým podaním. V čase pôvodného podania bola podaná aj výzva na PD Dunaj Rusovce, v ktorej požadovali vydať iba Urbár Jarovce. Napokon poukázal aj na znalecký posudok Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity č. 45/04, z odboru písomoznalcstva. V závere tohto posudku sa uvádza, že predmetné podania z 15. decembra 1992 nie sú identické, teda neboli vyhotovené z jedného originálu a preto nemohli vzniknúť v jednom čase. Všetky tieto skutočnosti viedli odvolací súd k záveru, že jediným relevantným dokladom je podanie C. R. z 15. decembra 1992, ktorým uplatnil na pozemkovom úrade reštitučný nárok týkajúci sa Urbárskeho spoločenstva Jarovce. Urbárske spoločenstvo Rusovce uplatnilo reštitučný nárok na pozemkovom úrade až podaním z 28. decembra 1994, ktoré bolo pozemkovému úradu doručené 29. decembra 1994. Urbárske spoločenstvo Rusovce teda reštitučný nárok uplatnilo oneskorene po uplynutí zákonnej lehoty (31. decembra 1993). Vzhľadom na to, že sa na žalovaného 3/ nevzťahoval zákaz prevodu predmetných nehnuteľností na iného v zmysle § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. a predmetné právne úkony preto nie sú neplatné. Súčasne žalovaný 3/ nie je vlastníkom predmetných nehnuteľností. Z uvedeného vyplýva, že napadnutý rozsudok je vecne správny v časti, ktorou bola žaloba proti žalovaným 1/, 3/, 4/ a 5/ zamietnutá. Výrok napadnutého rozsudku, ktorým bola žaloba proti žalovanému 2/ zamietnutá odvolací súd zrušil z dôvodu, že odvolací súd uznesením z 28. februára 2005 č. k. 2 Co 357/04-182 konanie proti žalovanému 2/ zastavil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 31. júla 2014 sp. zn. 2 Cdo 443/2013 dovolanie žalobcov proti rozsudku odvolacieho súdu odmietol. Dovolacie konanie vo vzťahu k žalobkyniam 2/ a 3/ voči žalovaným zastavil. Žalovaným náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že dovolateľ existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil, a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva. Dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či postupom súdov nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolací súd konštatoval, že rozsudky súdov nižšieho stupňa sú dostatočne odôvodnené a nemožno ich považovať za arbitrárne. Uviedol, že namietané nesprávne hodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Ak aj súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne; táto samá skutočnosť však prípustnosť dovolania nezakladá. Dôvodom dovolania nemôže byť ani samo osebe nesprávne skutkové zistenie súdom nižšieho stupňa. Dovolací súd zistil, že odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných (nových) skutkových zisteniach, než súd prvého stupňa a preto mu nevznikla povinnosť opakovať dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. Pokiaľ išlo o námietku nesprávneho právneho posúdenia veci konajúcimi súdmi dovolací súd uviedol, že posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo). Vzhľadom na to,

že prípustnosť dovolania žalobcu 1/ nebolo možné vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie (do potvrdzujúcej časti výroku odvolacieho súdu) odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti. Rovnako v zmysle ustanovenia § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s ustanovením § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. dovolací odmietol aj dovolanie žalobcu 1/ smerujúce voči výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania, keďže touto časťou dovolania napadnuté rozhodnutie má povahu uznesenia (§ 167 ods. 1 O.s.p.), prípustnosť dovolania proti nemu nepripúšťa ustanovenie § 239 ods. 3 O.s.p. a ani v tomto prípade dovolací súd nezistil, že by došlo k vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. Žalovaným nepriznal dovolací súd náhradu trov tohto konania, lebo nepodali návrh na ich priznanie (§ 151 O.s.p.).

Proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V zo 6. decembra 2011 č. k. 7 C 47/2001-818 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 29. apríla 2013, sp. zn. 6 Co 102/2012 s výnimkou zrušujúcej časti výroku a výroku o nepriznaní trov odvolacieho konania žalovaným 3/ a 4/, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie. Navrhol napadnuté rozhodnutia v napadnutých častiach zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Generálny prokurátor Slovenskej republiky v odôvodnení svojho mimoriadneho dovolania uviedol, že pokiaľ ide o posúdenie predbežnej otázky spočívajúcej v tom, či si oprávnené osoby uplatnili svoj nárok riadne a včas, v tejto časti si konajúce súdy prisvojili nad rámec § 7 O.s.p. právomoc, ktorá im neprislúcha, keďže súd nemôže vykonávať právomoc pozemkového úradu (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. a/ O.s.p.). V tejto súvislosti sa mohli konajúce súdy obmedziť iba na posúdenie toho, či k uplatneniu reštitučného nároku došlo, a keďže o tejto veci právoplatne rozhodol iný orgán v rozhodnutí o obnove konania, mali z toho rozhodnutia vychádzať v súlade s druhou vetou § 135 ods. 2 O.s.p. Ďalej generálny prokurátor namietal, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), keď konajúce súdy nesprávne interpretovali § 5 ods. 3 (blokačný účinok) zákona č. 229/1991 Zb., následne na čo nesprávne právne posúdili otázku platnosti, resp. neplatnosti právnych úkonov, ktorými žalovaní napriek zákazu prevodu disponovali dotknutými nehnuteľnosťami po dni účinnosti zákona č. 229/1991 Zb.

Žalovaná 4/ vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že žalobcovia v dokazovaní pred súdmi za dobu osemnásť rokov neunesli dôkazné bremeno, nijak nepreukázali, že s i kvalifikovane a včas uplatnili reštitučný nárok a v čase rozhodnom nevyzvali povinnú osobu na vydanie urbárskeho majetku v k. ú Rusovce. Uviedla, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti predmetným právnych úkonov by bol daný vtedy, ak by žalobcovia uplatnili v správnom konaní svoje reštitučné nároky riadne a včas, zákonným spôsobom. Túto skutočnosť doposiaľ úradne nepreukázali a preto vlastníci predmetných nehnuteľností s vlastníckymi právami v čase rozhodnom mohol voľne disponovať. Ostatní účastníci konania sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.) na dovolacom súde v určenej lehote (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté rozsudky (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 2 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadnemu dovolaniu nemožno vyhovieť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 ods. 1 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania ako aj zákonnú povinnosť podľa § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p., t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom, či súdom nesprávne obsadeným. V konaní o mimoriadnom dovolaní neboli procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. b/ až g/ O.s.p. namietané, tieto neboli ani zistené.

Vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania, dovolací súd osobitne skúmal, či konanie nebolo postihnuté vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Generálny prokurátor namietal v mimoriadnom dovolaní, že konajúce súdy si vo veci atrahovali rozhodnúť o niečom, čo do ich právomoci v takomto rozsahu nepatrí (posúdenie predbežnej otázky spočívajúcej v tom, či oprávnené osoby uplatnili svoj nárok riadne a včas).

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O.s.p.). V občianskom súdnom konaní súdy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy (viď bližšie § 7 ods. 2 O.s.p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Nedostatok právomoci súdu sa považuje za neodstrániteľnú podmienku konania, ktorá má ten dôsledok, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť a vec postúpiť inému orgánu. Prípustnosť dovolania z dôvodu nedostatku právomoci súdu je daná, ak súd rozhodol vo veci, o ktorej mal rozhodnúť iný orgán.

Súd je viazaný rozhodnutím ústavného súdu o tom, či určitý právny predpis je v rozpore s ústavou, so zákonom alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná [§ 109 ods. 1 písm. b/]. Súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd. Ďalej je súd viazaný rozhodnutím príslušných orgánov o tom, že bol spáchaný trestný čin, priestupok alebo iný správny delikt postihnuteľný podľa osobitných predpisov, a kto ich spáchal, ako aj rozhodnutím o osobnom stave, vzniku alebo zániku spoločnosti a o zápise základného imania; 14) súd však nie je viazaný rozhodnutím v blokovanom konaní (§ 135 ods. 1 O.s.p.). Inak otázky, o ktorých patrí rozhodnúť inému orgánu, môže súd posúdiť sám. Ak však bolo o takejto otázke vydané príslušným orgánom rozhodnutie, súd z neho vychádza (§ 135 ods. 2 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky v súdnej veci sa už v rozsudku z 29. novembra 2000 sp. zn. M Cdo 4/1999 ako aj v uznesení z 31. júla 2014 sp. zn. 2 Cdo 443/2013 obligatórne zaoberal procesnými vadami konania uvedenými v ustanovení § 237 ods. 1 O.s.p., medzi ktoré patrí aj generálnym prokurátorom namietaná vada nedostatku právomoci súdov (§ 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p.), pričom existenciu týchto vád v konaní nezistil. Dovolací súd v spomínanom rozsudku sp. zn. M Cdo 4/1999 inštruoval konajúce súdy, aby sa zaoberali a vyriešili v rámci predbežnej otázky spornú skutočnosť, či si žalobcovia uplatnili svoje nároky vyplývajúce im z ustanovení § 37 zákona č. 330/1991 Zb. včas právne relevantným spôsobom. Uvedené potvrdzuje, že dovolací súd nemal pochybnosti o právomoci konajúcich súdov rozhodnúť o včasnosti uplatnenia reštitučných nárokov oprávnenými osobami (v rámci riešenia predbežnej otázky).

Keďže súd kedykoľvek za konania prihliada na to, či sú splnené podmienky konania, Najvyšší súd Slovenskej republiky sa v rámci dovolacieho prieskumu osobitne zaoberal generálnym prokurátorom tvrdenou vadou nedostatku právomoci, pričom vo veci nezistil žiadne (nové) skutočnosti, ktoré by dovolací súd prinútili zmeniť doterajší právny názor o právomoci konajúcich súdov rozhodnúť v rámci riešenia predbežnej otázky o riadnom uplatnení reštitučných nárokov žalobcami. Najvyšší súd Slovenskej republiky si je vedomý skutočnosti, že o nárokoch podľa zákona č. 229/1991 Zb. rozhoduje príslušný okresný úrad (§ 9 zákona č. 229/1991 Zb.), avšak v zmysle ustanovenia § 135 ods. 2 O.s.p. súd môže

otázky, o ktorých patrí rozhodnúť inému orgánu, posúdiť sám. V rámci zisťovania skutkového stavu veci je civilný súd oprávnený zistiť a posúdiť celý skutkový základ uplatňovaného nároku, a to aj keď tento základ z hľadiska právneho posúdenia skutkových okolností zasahuje do oboru správneho práva. Oprávnenie civilného súdu vyvodíť občianskoprávne, obchodné, pracovnoprávne či iné podľa hmotného práva významné dôsledky určitej skutočnosti (skutkového deja) nie je teda nijako obmedzené, hoci by skutkový dej napr. naplnil skutkovú podstatu trestného činu alebo správneho deliktu. Civilný súd však nikdy nie je oprávnený z určitých skutočností vyvodzovať dôsledky ustanovené trestným a administratívnym právom. Zákon teda rozlišuje pri výkone civilnej právomoci právo súdu samostatne posudzovať určité otázky od práva vydávať o týchto otázkach autoritatívne rozhodnutia; posledné uvedené právo je obmedzené len na veci patriace do civilnej právomoci uvedené v § 7. Je vecou súdu, pre aký postup sa rozhodne, ak nastane situácia, kedy má na účely konania posúdiť otázky, o ktorých rozhodnúť prislúcha inému orgánu (t. j. spravidla správneho orgánu alebo trestnému súdu). Z hľadiska rozhodnutia vo veci samej ide o tzv. predbežné (prejudiciálne) otázky, a to väčšinou buď povahy trestnej alebo povahy administratívnej. Súd buď môže postupovať podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t. j. prerušiť konanie a počkať na rozhodnutie trestného súdu alebo rozhodnutie správneho orgánu, alebo môže v zmysle § 135 ods. 2 O.s.p. tieto otázky posúdiť sám, ak má za to, že je schopný ich sám zistiť a posúdiť. V súdenej veci konajúce súdy v zmysle usmernenia Najvyšším súdom Slovenskej republiky postupovali podľa § 135 ods. 2 O.s.p., pretože bez vyriešenia prejudiciálnej otázky v hore uvedenom znení, by nebolo možné pokračovať v konaní a v merite veci rozhodnúť (rozhodnutie súdu záviselo od vyriešenia prejudiciálnej otázky).

Pokiaľ generálny prokurátor Slovenskej republiky namieta, že konajúce súdy mali v zmysle ustanovenia § 135 ods. 2 O.s.p. vychádzať z právoplatného rozhodnutia o obnove konania (rozhodnutie Pozemkového úradu Bratislava - mesto z 3. apríla 1996 č. k. 606/94/Pú-Tr) považuje dovolací súd za nevyhnuté uviesť, že správny orgán v predmetnom rozhodnutí nevyriešil otázku včasnosti uplatnenia si žalovaných nárokov žalobcami, ako osobami oprávnenými právne relevantným spôsobom. Súdy nižšieho stupňa preto pri rozhodovaní o predbežnej otázke nemohli z uvedeného rozhodnutia správneho orgánu vychádzať.

Z uvedených dôvodov sa Najvyšší súd Slovenskej republiky nestotožnil s dôvodmi mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora o nedostatku právomoci súdov na rozhodnutie o predbežnej otázke v hore uvedenom znení, konanie teda nebolo postihnuté ani vadou uvedenou v ustanovení § 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Mimoriadne dovolanie ako ďalšie dovolacie dôvody uvádza nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižšieho stupňa (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky namietal, že konajúce súdy pri posudzovaní platnosti právnych úkonov, ktorými žalovaný 3/ a neskôr aj ostatní žalovaní prevádzali vlastníctvo k dotknutým nehnuteľnostiam, vychádzali z nesprávneho právneho posúdenia momentu nástupu blokačného účinku uvedeného v § 5 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. (teraz § 5 ods. 3), ktorý nenastal až uplatnením reštitučného nároku, ale dňom účinnosti zákona, t. j. 24. júna 1991 a trvá až doposiaľ, keďže konanie na bývalom pozemkovom úrade nie je do dnešného dňa skončené. Následne na toto pochybenie konajúce súdy nesprávne právne posúdili platnosť napadnutých prevodov nehnuteľností.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Podľa § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. povinná osoba je povinná s nehnuteľnosťami až do ich vydania oprávnenej osobe nakladať so starostlivosťou riadneho hospodára, 4b) odo dňa účinnosti tohto zákona nemôže tieto veci, ich súčasť a príslušenstvo previesť do vlastníctva iného. Také právne úkony sú neplatné. Právo na náhradu škody, ktorú povinná osoba spôsobí oprávnenej osobe porušením týchto povinností, zostáva ustanovením § 28 nedotknuté.

Podľa § 6 ods. 1 písm. d/ zákona č. 229/1991 Zb. oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. nárok uplatní oprávnená osoba na okresnom úrade (pôvodne pozemkovom úrade) a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou do 60 dní od podania výzvy dohodu o vydaní nehnuteľnosti.

Podľa § 37 ods. 1 zákona č. 330/1991 Zb. spoluvlastníckymi podielmi, ktoré sa majú vydať podľa osobitného predpisu 25) alebo ku ktorým zaniká užívacie právo, 15) sa rozumejú aj užívacie podiely alebo iné práva na spoločných nehnuteľnostiach, na ktoré sa vzťahovali predpisy o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov. 26) Ak nemožno výšku pôvodných podielov určiť, považujú sa ich podiely za rovnaké. Nie je prekážkou vydania pozemku, ak je zastavaný stavbou vo vlastníctve oprávnenej osoby; v týchto prípadoch na poskytnutie náhrady platia všeobecné predpisy. 27)

Podľa § 37 ods. 2 zákona č. 330/1991 Zb. na uplatňovanie nároku na vydanie nehnuteľnosti a nárokov vyplývajúcich zo spoluvlastníctva v pozemkových úpravách určia oprávnené osoby (spoluvlastníci) spoločného zástupcu (spoločných zástupcov) a spôsob jeho konania; na to je potrebný súhlas majiteľov väčšiny podielov.

Podľa § 42a ods. 1 zákona č. 330/1991 Zb. právo oprávnených osôb uvedených v § 37 ods. 1 a 2 nezanikne, ak ho na obvodnom pozemkovom úrade uplatnia v lehote do 31. decembra 1993. Lehoty na predkladanie písomných dôkazov o uplatnenom práve sa spravujú všeobecnými predpismi o správnom konaní; 18) dôkazy možno okresnému úradu predložiť najneskôr do 31. decembra 1995, inak právo zanikne.

V zmysle § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania (žalobou) možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave, b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo porušenia práva a c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Určovací návrh (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má predovšetkým preventívny charakter - jeho účelom je spravidla poskytnúť ochranu právam žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva [určovací návrh preto vo všeobecnosti nie je opodstatnený tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namieste návrh na splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.)]. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takéhoto návrhu, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa návrhu na plnenie). Nejde tu o samotný určovací návrh, ale o to, čoho (akého určenia) sa žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaný určovací návrh je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie návrhu. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že ten-ktorý určovací návrh nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne návrh bez toho, aby sa zaoberal meritom veci.

Generálnym prokurátorom namietané nesprávne právne posúdenie momentu nástupu blokačného účinku ustanovenia § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. úzko súvisí s vyriešením predbežnej otázky, či si žalobcovia (ako osoby oprávnené) uplatnili svoje nároky vyplývajúce im z ustanovenia § 37 zákona č. 330/1991 Zb. včas právne relevantným spôsobom, t. j. do 31. decembra 1993. Súd nižšieho stupňa, po viacnásobnom vykonaní rozsiahleho dokazovania, počas takmer devätnásť rokov trvajúceho súdneho sporu dospeli k záveru, že tomu tak nebolo. S týmto záverom sa Najvyšší súd Slovenskej republiky v plnom rozsahu stotožňuje. Žalobcovia v konaní tvrdili, že si svoje nároky u povinnej osoby uplatnili

podaním C. R. z 15. decembra 1992, ktoré bolo doručené pozemkovému úradu 17. decembra 1992. Žalobcovia v konaní však nepreukázali, na základe čoho Pavel Haász, ako zástupca Urbárskej spoločnosti Bratislava - Jarovce, uplatnil nárok na vydanie nehnuteľností urbárikov Rusoviec. Rovnako neboli splnené zákonné podmienky ohľadne splnomocnenia Pavla Haásza na zastupovanie oprávnených osôb na uplatnenie predmetného reštitučného nároku. C. R. ako fyzická osoba, ale ani ako právnická osoba - Urbárska spoločnosť Jarovce, Pílová 7, v jeho zastúpení, nemohol bez písomného splnomocnenia pôvodných spoluvlastníkov urbárskych podielov na nehnuteľnostiach, nachádzajúcich sa na PK vložke č. 1, kat. úz. M., ani bez súhlasu majiteľov väčšiny podielov týchto urbárskych nehnuteľností na pozemkovom úrade Bratislava - mesto oprávnené zastupovať pôvodných spoluvlastníkov urbárskeho majetku Rusovce pri uplatnení nároku na vydanie im pôvodne patriacich podielov podľa zákona č. 229/1991 Zb. Písomné splnomocnenia vo forme v akej ich vyžaduje Správny poriadok, skutočne nie je možné nahradiť čestnými prehláseniami niektorých občanov Rusoviec (naviac predloženými súdu po takmer 17 rokoch po uplatnení reštitučného nároku). Členovia Urbárskeho spoločenstva Rusovce uplatnili reštitučný nárok prostredníctvom V. až 29. decembra 1994, a to po ustanovujúcej schôdzi, ktorá sa konala 17. decembra 1994 a ktorú by bolo možné považovať za súhlas majiteľov väčšiny podielov na uplatnenie nároku v zmysle § 37 ods. 2 zák. č. 330/1991 Zb. Tento nárok bol však uplatnený až po uplynutí zákonnej lehoty. V zmysle ustanovenia § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. žalovaný 3/ nesmel nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto sporu previesť na inú osobu než na osoby oprávnené. Toto blokačné ustanovenie zákona č. 229/1991 Zb. bol žalovaný 3/ povinný rešpektovať už od účinnosti predmetného zákona až do uplatnenia si nárokov na vydanie nehnuteľností oprávnenými osobami, najdlhšie však do márneho uplynutia prekluzívnej lehoty na uplatnenie si nárokov na vydanie nehnuteľností, ktorá v súdnej veci uplynula 31. decembra 1993 (§ 42a ods. 1 zákona č. 330/1991 Zb.). Keďže bolo v konaní preukázané, že si žalobcovia ako osoby oprávnené svoje reštitučné nároky neuplatnili v zákonom stanovenej lehote, žalovanému 3/ ako osobe povinnej už nič nebránilo aby od 1. januára 1994 s predmetnými nehnuteľnosťami disponoval. Tvrdenie generálneho prokurátora o nesprávnej interpretácii ustanovenia § 5 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. a v nadväznosti na to o nesprávnom právnom posúdení platnosti napadnutých prevodov nehnuteľností súdmi nižšieho stupňa je z uvedených dôvodov neopodstatnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa plne stotožňuje so záverom súdov nižšieho stupňa aj pokiaľ ide o konštatovanie, že v konaní nebol preukázaný naliehavý právny záujem žalobcov na uplatňovanom žalobnom petite, existencia ktorého je nevyhnutým predpokladom úspešnosti určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Keďže si žalobcovia neuplatnili nároky v zmysle § 37 ods. 2 zák. č. 330/1991 Zb. včas, v danom právnom vzťahu nebolo možné navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu práv a záujmov žalobcov. Naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. V súdnej veci by však žalobcami navrhované určenie neplatnosti zmlúv o prevodoch nehnuteľností medzi žalovanými nemohlo žiadnym spôsobom ovplyvniť právne postavenie žalobcov vo vzťahu k nehnuteľnostiam špecifikovaným v petite žalobného návrhu. Keďže žalobcovia neosvedčili svoj naliehavý právny záujem na nimi požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie návrhu. Súdny nižšieho stupňa preto aj z tohto dôvodu vo veci rozhodli vecne správne, keď nárok žalobcov zamietli. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto namieta nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižšieho stupňa neopodstatnene.

So zreteľom na uvedené dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (§ 148a ods. 2 O.s.p.). V danom prípade podnet podali žalobcovia, ale Najvyšší súd Slovenskej republiky im neuložil povinnosť nahradiť trovy dovolacieho konania, pretože žalovaní nepodali návrh na náhradu trov tohto konania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.